

С Т А Н О В И Щ Е

от проф.дфн Богдана Тодорова

на дисертационен труд

на тема:

The Impact of Social Media on the Public Opinion

The Impact of Social Media on the Political orientation of the Syrian Refugees in Lebanon

на

Даниел Абу Муса

редовна докторантка в ЮЗУ „Н.Рилски“

Философски Факултет

катедра „Философски и политически науки“

представен за публична защита, за присъждане на научната и образователна степен
„доктор“

професионално направление: 3.3. Политически науки

1.Данни за докторанта и докторантурата

Даниел Абу Муса е редовна докторантка в ЮЗУ, специалност „Политически науки“, от 2020 г. Магистър по политическа социология от Ливанския университет, факултет „Социални науки“. Професионалният ѝ опит в анализа на данни и прогнозиране благоприятстват емпиричната ѝ дейност. Работила е в благотворителна организация към „Каритас“ и мигрантски център (2014-2016), което ѝ помага в изследванията свързани с публични нагласи и бежанци. Има опит като преподавател по френски език и като учител

по програма ALP към УНИЦЕФ през 2017 г. Докторантката е участвала в международни форуми, по линия на IKSAD INSTITUTE (Индия, Турция, Азербайджан), както и в проведената през 2020 г., в Благоевград, международна конференция на тема: „Transformations and Challenges in the Global World”. По линия на програма Еразъм участва в Giresun University, Турция, 2022. Даниел Муса покрива националните минимални изисквания и има повече от необходимия брой публикации – 4, от които 1 в реферирано издание, две в международни сборници и една в годишника на катедра „Философски и политически науки“, ЮЗУ.

2. Данни за дисертацията и автореферата

Общият обем на дисертацията е 184 страници, от които 174 са основен текст и 19 страници приложения. В дисертационния труд са включени 37 таблици и 11 фигури (диаграми). Трудът се състои от структуриран увод (актуалност на проблема; основни понятия; предмет и обект на изследването; цел и задачи на изследването; методи; хипотеза верифицирана от емпирично изследване), четири глави, заключение, използвана литература и приложения. Библиографията съдържа 88 източника, от които 81 на английски език, 3 на арабски език и онлайн източници.

Темата е актуална, добре подбрана и структурирана. Анализирани са потенциалните възможности от използването на социалните медии и технологии. Целта е да се изследват механизмите и динамиката формиращи публичните нагласи на сирийските бежанци в Ливан. Избраната тема следва тренда на новия интердисциплинарен изследователски фокус в изследванията на цифровата миграция и възможностите на социалните медии и смартфони (Leung, 2018; Mancini et al., 2019) показвайки, че бежанците са все повече дигитално „свързани мигранти“, използващи смартфони, за да поддържат връзка между родината си и приемащата страна. Взети предвид са настоящите трансформации, при които се преминава от масмедииите към общество на знанието/информационно общество, където социалните медии играят жизненоважна роля въз основа на по-високата степен на свобода на изразяване и сътрудничество. Този преход играе важна роля в развитието и новите техники на социална комуникация в арабския регион.

Изборът на страна е добър, защото политическата система на Ливан има определени специфики, отличаващи я от другите арабски страни и се радва на свободна и

плуралистична медийна система, която също я отличава от останалата част от арабския свят. Очертани са някои силни страни на държавната политика по отношение на бежанците. Ливан е страна подписала Международния пакт за икономически, социални и културни права, гарантиращ правото на всяко лице, живеещо на ливанска земя, да има подходящо жилище без каквато и да е дискриминация; спазва забраната за речта на омразата, съгласно член 20 от Международния пакт за граждански и политически права; обучението на сирийци е организирано от Министерство на образованието, което улеснява достъпа им до всички държавни училища въпреки някои предизвикателства свързани с езика на преподаване - френски и английски в Ливан, арабски в Сирия; в страната действа кризисен план (LCRP). През 1996 г. Ливан е първата страна в региона предоставяща интернет услуги, а от 2000 г. интернет услугите се развиват значително. От тях се възползват и сирийските бежанци, които тя описва като „активни потребители на социалните медии“, чийто брой продължава да нараства. Създават се нови възможности и предизвикателства за правителствата, корпорациите, общностите и съществуващите политически структури в светлината на дигиталната пропаст, която все още засяга милиони араби, лишени от достъп до цифровата епоха и възможността да се възползват от аудио-визуални и сателитни услуги. Докторантката акцентира върху значението на интернет като важен източник на информация и различията от конвенционалните медии.

Опирайки се на case-study изследване, тя успешно анализира по какъв начин социалните медии и технологии стимулират повишена отговорност на сирийските бежанци към собствената им съдба, в контекста на намаляващите публични разходи.

Приложена е адекватна за изследването методология - контент анализ и синтез (по-конкретно факторен анализ и синтез), метод на обобщението. Емпиричният подход включва количествени методи (въпросник приложение № 3, съдържащ затворени въпроси с конкретни отговори), както и проведени интервюта с кметове, специалисти от неправителствения сектор и работещи в хуманитарни организации. Респондентите (430) са подбрани от списъка на официално регистрираните от Върховния комисариат на ООН за бежанците в Ливан.

Авторефератът в обем на 25 страници, отразява изцяло и пълно съдържанието на дисертационния труд, като представя синтезирано основните идеи в него, теоритична и практическа значимост на изследването. Приемам оформените от автора приноси на изследването, представени в автореферата.

3. Научни постижения на дисертацията

Задълбочено е анализирана ролята на социалните медии, като социален компас и нови канали за комуникация задаващи адекватен капацитет за информираност на обществото (особено на младите) по отношение на жизненоважни въпроси. Това подпомага по-доброто разбиране на трансформациите протичащи в арабския регион, очертавайки нови възможности, извън характерната за неолибералния дигитален хуманитаризъм, устойчивост (подкрепа и прилагане на иновативни форми за подпомагане на бежанците и привличане на спонсори към разнообразието от (цифрови) програми и дейности). Анализирано е въздействието на социалните медии за формиране на публични нагласи у бежанците, посредством комуникативния подход.

Въз основа на качествено, задълбочено изследване е анализирано въздействието от отстъплението на социалната държава и разгръщащите се цифрови преходи върху политиките за устойчивост на маргинализирани хора, като бежанците. Доказано е, че социалните мрежи /комуникационните системи имат положителен ефект върху социалната мобилност и водят до ревитализиране на местните общности.

Емпирично е изследвано влиянието на социалните мрежи върху политическата ориентация и нагласи на сирийските бежанци в Ливан. Ролята им на посредник между политически знания, политическо участие и обществено мнение, дава възможност бежанците публично да изразят политическите си виждания и да бъдат дейни субекти на промяната.

Очертана е възможността социалните медии да способстват за формиране на нов граждански политически дискурс, в който образованите хора трябва да играят важна роля в посредничеството между изпълнителната власт и обществото чрез комуникационни средства и техники (арсенала от медийни инструменти), насочени към интеграция на различните бежански потоци.

4.Критични бележки и препоръки

Трудът би спечелил ако имаше повече критическа рефлексия. В бъдеще препоръчвам да бъде разгледан консонализма в Ливан, като единствения ефективен способ за политическа комуникация, в съществуващото там доста хетерогенно общество. Той е тъждествен с политическия конфесионализъм и е отличителен белег на политическата система там. Би било интересно в едни бъдещи изследвания по темата да се проследи влиянието на различните конфесии и техните политически платформи върху публичните нагласи на бежанците. Например при ливанците /сунити и шиити/ политическите пристрастия се формират на база конфесионален признак, докато при християните по-голямо значение има политическата платформа, следователно да се изследва кое е определящото за сирийците. Би било удачно да се проследи как съществуващите физически и нефизически „виртуални“ пространства като различни, но интегрирани сфери на публично социално-политическо действие, формират възможности за социално-политически практики.

5. Заключение

Становището е изготвено съгласно Заповед № 563/22.03.2023 г. на ФС на ФФ – ЮЗУ и съгласно решение на членовете на научното жури за провеждане на процедурата по защитата на дисертацията от 22.03.2023 г. . Декларирам, че не съм свързано лице по смисъла на § 1, т.5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ с Даниел Абу Муса.

Рецензираната научна разработка напълно отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав, на Правилника за приложение на ЗРАСРБ и правилниците за неговото прилагане. Дисертацията и автореферата са минали през софтуерна проверка за наличие на плагиатство и отговарят на приетите от академичния съвет на ЮЗУ изисквания.

Независимо от направените препоръки, и имайки предвид актуалността на изследваната тема, приносите в разработения дисертационен труд за ролята на социалните медии, като социален компас, формиращ публични нагласи и въздействащ върху политическата ориентация на сирийските бежанци в Ливан, препоръчвам на членовете на уважаемото научно жури да присъдят образователната и научна степен „доктор” по научна специалност

Политология, професионално направление 3.3. Политически науки, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, на Даниел Абу Муса.

25 март 2023 г.

гр.София

Рецензент:

проф.дфн Богдана Тодорова

S T A T E M E N T

by prof. Bogdana Todorova
of a dissertation on the subject:

The Impact of Social Media on the Public Opinion **The Impact of Social Media on the Political orientation of the Syrian Refugees** **in Lebanon**

Danielle Abou Moussa
full-time doctoral student at South-Western University “Neofit Rilski”
Faculty of Philosophy
Department of Philosophical and Political Sciences

presented for public defense, for awarding the scientific and educational degree "doctor"
professional direction: 3.3. Political Sciences

1. Data on the doctoral student and the doctoral program

Danielle Abou Moussa is a full-time doctoral student at SSU, specializing in Political Science, since 2020. Master’s in political Sociology from the Lebanese University, Faculty of Social Sciences. Her professional experience in data analysis and forecasting and her work at a Caritas charity and migrant center (2014-2016) are very helpful for her research related to public opinion and refugees. She also has experience as a French language teacher and as a life skills teacher in ALP program with UNICEF for a year in 2017. The doctoral student actively participated in international forums, through the IKSAD INSTITUTE (India, Turkey, Azerbaijan), as well as in the international conference held in Blagoevgrad in 2020 on the topic: Transformations and Challenges in the Global World. Under the Erasmus program, she participated in the Erasmus

mobility program, at Giresun University, Turkey, 2022. The doctoral student meets the national minimum requirements and has more than the required number of publications - 4, of which 1 in a refereed edition, two in international collections and one in the yearbook of Department of Philosophical and Political Sciences, South-Western university, Blagoevgrad.

2. Dissertation and abstract data

The total volume of the dissertation is 184 pages, of which 174 are main text and 19 pages are appendices. The dissertation includes 37 tables and 11 figures (diagrams). The work consists of a structured introduction (actuality of the problem; basic concepts; subject and object of the research; goal and tasks of the research; methods; hypothesis verified by empirical research), four chapters, conclusion, literature used and appendices. The bibliography contains 88 sources, of which 81 in English, 3 in Arabic, as well as online sources.

The topic is up-to-date, well-chosen, and structured. It is clearly demonstrated how the social media and technology use, in its broadest sense, invoke ideas about potentialities. The main aim is to explore the mechanisms and dynamics that shape public opinion among Syrian refugees in Lebanon. The chosen topic follows the trend of a new interdisciplinary research focus in studies of digital migration and the affordances of social media and smartphones (Leung, 2018; Mancini et al., 2019), showing that refugees are increasingly digitally “connected migrants” using smartphones, to maintain a connection between their homeland and the host country (Diminescu, 2020). She effectively considered the current transitional transformations in which a shift from the mass media to a Knowledge/Information Society where social media play a vital role based on a higher ceiling of freedom of expression, partnership. This transition plays an important role in the development and new techniques of social communication in the Arab region. Lebanon's political system has certain specificities that distinguish it from other Arab countries. The Lebanese enjoy a free and pluralistic media system that differs from the rest of the Arab world. Some strengths in relation to refugees are outlined: ICESCR that Lebanon signed, which guarantee the right of every person living on the Lebanese soil to have adequate place of living without any discrimination; Lebanon is a part of the prohibition of hate speech according to article 20 of ICCPR; the education for Syrian was organized by the Ministry of Education which facilitated for them the access to all public schools despite some challenges (teaching languages of many schools in Lebanon is French - since Lebanon was a French colony - and English while it is Arabic in

Syria); Lebanon has a Crisis Response Plan (LCRP). In 1996, Lebanon became the first country in the region to provide Internet services. After the year 2000, the Internet in Lebanon developed significantly. This also benefited Syrian refugees, described by Moussa, as “social media active users”, whose number continues to increase, creating new opportunities and challenges for governments, corporations, communities, and existing political structures considering the digital gap that is still affecting millions of Arabs deprived of access to the digital age and to benefit from audio-visual and satellite services. Internet importance as an informational source, makes it distinctive from conventional media venues.

Taking a case-study approach, the dissertation discusses experiences of Syrians refugees in Lebanon and how social media and technology increase refugees' responsibility for their own destiny, in the context of declining public spending.

Adequate methodology for the research was applied - content analysis and synthesis (more specifically, factor analysis and synthesis), method of generalization. The empirical approach includes quantitative methods (questionnaire (attached as Annex No. (3)) containing closed questions with specific answers) and conducting interviews (with mayors, specialists and people working in the humanitarian sector (NGOs’). The respondents (430) are selected among the list of official registered Refugees in Lebanon by UNHCR.

The abstract sets of 25 pages fully and completely reflects the content of the dissertation, presenting in a synthesized manner the main ideas in it, the theoretical and practical significance of the research. I accept the author's shaped contributions to the research presented in the abstract.

3. Scientific achievements of the dissertation

The role of social media as a social compass is analyzed in depth, as well as the new communication channels in providing a unique framework and adequate capacity to address the issues of vital importance to society, especially to youth. This contributes to a better understanding of the transformations taking place in the Arab region, outlining new possibilities for the search for effective mechanisms for integration, beyond the typical neoliberal digital humanitarianism of sustainability (support and implementation of innovative forms of refugee assistance and attracting sponsors to the diversity of (digital) programs and activities).

Highlighting the new concepts resulting from the communicative approach through the paradigm of the so called “Smart Refugees”.

Drawing on a qualitative in-depth case study, explores the impact of the retreat of the welfare state and unfolding digital transitions on resilience tactics of marginalized people like refugees.

A case study proves how information technology /communication systems have a quenching effect on social mobility, led to the revitalization of local communities and the increase of links between the refugees and the community. Social media gave the refugees more confidence and freedom in expressing their political views publicly, to defend their opinions, to become active subjects and to regain their dignity and confidence to act and change.

The impact of social media on the political orientation and behavior of Syrian refugees and the mediating role of social media between the political knowledge, political participation, and public opinion of Syrians in Lebanon has been empirically examined.

The possibility of social media contributing to the formation of a new civil political discourse is outlined, in which educated people should play an important role in mediating between the executive and society through communication means and techniques (an arsenal of media tools) aimed at the integration of the various refugee flows.

4. Critical notes and recommendations

The work would have benefited from more critical reflection. In this regard, it would be good to consider consociationalism in Lebanon, as the only effective way of political communication, in a rather heterogeneous society such as the Lebanese one. In Lebanon, consociationalism is identical with political confessionalism and is a hallmark of the political system. It would be interesting in future research to trace the influence of all denominations and their political platforms on refugee public announcements. For example, among the Lebanese (Sunnis and Shiites), political biases are formed on the basis of a confessional sign, while among Christians, the political platform is more important. It would be interesting to explore what defines Syrians. It would be appropriate to investigate how physical and non-physical "virtual" spaces exist as different but integrated spheres of public socio-political action, forming opportunities for socio-political practices.

5. Conclusion

The statement was prepared according to Order No. 563/22.03.2023 of the Faculty of Philosophy – South-Western University and according to the decision of the members of the scientific jury to conduct the procedure for the defense of the dissertation from 22.03.2023. I declare that I am not a related person in the sense of § 1, item 5 of the Supplementary Regulations of Law with Danielle Abou Mussa.

The peer-reviewed scientific work fully complies with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff, the Regulations for the Application of the Law and the regulations for its application. The dissertation and the abstract have gone through a software check for the presence of plagiarism and meet the requirements accepted by the academic council of the South-Western university.

Regardless of the recommendations made, and considering the actuality of the researched topic, the contributions in the developed dissertation work on the role of social media, as a social compass forming public attitudes and influencing the political orientation of Syrian refugees in Lebanon, I recommend the members of the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty Political Science, professional direction 3.3. Political Science, Higher Education Area 3. Social, Economic and Legal Sciences, by Danielle Abou Mussa.

25 March 2023

Prof. Bogdana Todorova

Sofia